

VILÁGOS SÁG

II. EVFOLYAM

MINDENT A GYŐZELEM ÉRTI

106. SZÁM

Józsa Béla sirjánál esküdött fel harcra és munkára a Magyar Népi Szövetség országos nagygyűlésének közönsége

Ma reggel ünnepélyesen megnyílt a romániai magyar nép első szabad parlamentje

KOLOZSVÁR, május 7. Szombatról vasárnapra virradó éjjel megérkeztek a Magyar Népi Szövetség kongresszusára egyfelől Csik, Háromszék, Brassó és Udvarhely, másfelől Bihar és Szatmár népes küldöttségei is, és általában feltűnést keltett a bukaresti magyarok hatalmas feliratokkal és zászlókkal díszített tengerépkocsija. A farkasutcai székház előtt már kora reggel nagy volt a sűrűség-forgás, feltűntek Erdély s a Bánság minden tájának sajátos népviseletei. Eddig több, mint négyszáz kiküldött érkezett az ország minden részéből, hogy Románia magyarságának kérdéseit megvitassa.

A kongresszus előnapján vasárnap, két kiállítás nyílt a kongresszus alkalmából. Dél előtt 10 órakor zárt sorokban a bástyautcai Erdélyi Nemzeti Múzeum épülete elé vonult a kongresszus közönsége, majd a múzeum épület udvarán helyezkedett el. Kós Károly író, a Magyar Népi Szövetség helyi elnöke, a népes gyülekezethez csak úgy tudott szólni, hogy felállt egy kőkoporsóra s onnan mondta el a mezőgazdasági munka történelmi kiállítás megnyitó beszédét.

— Erdély szegény, — mondotta

Kós Károly, — itt a földművesnek két és félszer annyit kell dolgoznia ugyanazért a termésért, mint az alföldeken, s az egy családra eső föld is sokkal kevesebb. Ez a föld azonban ezekben a döntő napokban megszűnt az elnyomás, a cserebere, az üzlet tárgya lenni. A föld azé, aki megműveli, s hogy jól művelhesse meg, ezért Erdély népeinek közös haladásra kell testvérileg összefogniok.

A kiállítás a mezőgazdasági eszközök haladását mutatta be a kőkor-szakbeli eszközöktől a mai különleges gépeig.

A szakszerű magyarázatok meghallgatása és a kiállított tárgyak megtekintése után a menet a Bartha Miklós-utcán át az Egyetemi Könyvtárhoz vonult. A vörös, román és magyar zászlókkal ékesített épület csarnokában László Gyula egyetemi tanár üdvözölte a kongresszus résztvevőit s nagyhatású beszédben méltatta az európai forradalmak és szabadságharcok emlékkiállításának tanulságos anyagát.

A közönség ezután több csoportban megtekintette a kiállítást, amely a Budai Nagy Antal- és Dózsa

György-féle jobbágyfelkelések, a Horia-felkelés, a 48-as szabadságharc, az 1907-es olteniai parasztfordalom s az 1919-es magyar kommunista duna-völgyi anyagát, s a nagy francia és orosz forradalom képeit, iratait, könyveit és jelzavait mutatja be.

Délután Románia egybegyűlt magyar népi kiküldöttsége s a hozzájuk csatlakozott kolozsváriak a házsongárdi temetőbe vonultak ki. A menet élén székely földművesek vitték a fasizmus elleni harcban véranahalált hősök sírjaira szánt vörösvirágos koszorúkat, rajtuk a demokráciában egymásatálalt román és magyar nép színeivel.

A hosszú menet csöndben kanyarodott fel a temető lejtőjén s a tetőre érve nagy négyzetben állotta körül Józsa Béla és Nagy József sírját. A székely küldöttség elhelyezte a koszorúkat, majd Méliusz József író a propagandaügyi minisztérium magyar tanácsosa, Józsa Béla régi harcos társa, emelt szót s méltatta a béke és szabadság vértanújának szellemi örökségét.

— Józsa Béla önfeláldozásával pótolta azt az áldozatkészséget, — mondotta a szónok, — amellyel a magyar nép elmulasztotta kellő idő-

ben segíteni az európai népek közös szabadságharcát.

Ezután Gáll Imre ditrói székely földműves állott Józsa Béla lejtőjén mellé s a dolgozók köszönetét mondotta el a vértanúnak azért a hősi életért, amellyel magutartást minden fasiszta uszítással és sovinizmussal szemben, az itt élő népek testvériségért és közös építő munkájáért. Amikor a földműves szónok, aki maga is csak a minap szabadult a nyilasok fogságából, Józsa Béla özvegyéhez intézett emberien közvetlen baráti szavakat, szem nem maradt szárazon.

Nagy József sírjánál Balogh Edgár beszélt. Elmondotta, hogy közvetlenül Kolozsvár felszabadulása előtt hogyan vette a Gestapo üldözőbe a becsületes hazafiakat és népharcosokat, s hogyan sikerült negyven üldözőbevetett közül a becsületes tollu újságíró elfognia és nyílt utcán meggyilkolnia. Az áldozat emlékét a felszabadult erdélyi magyar nép hiven meg is őrzi.

A kongresszus előnapján, ma hét órával reggel került sor az ünnepélyes megnyitásra a Diákház nagytermében.

Ma felszabadul a csehszlovákiai főváros

LONDON, május 7. (Rádió). Pilsennek, a híres Skoda-művek központjának elfoglalása után tegnap az amerikai csapatok gyors ütemben előre törtek Prága felé és ma már az amerikai éles csapatok közvetlen összehúzóerejét teremtették a csehszlovák felszabadító csapatokká. Prága felszabadítása és teljes megtisztítása az ellenségétől már csak órák kérdése. Ma hajnalban a cseh főparancsnokság kezében lévő prágai rádió ezt jelentette: „A segítség megérkezett, Prága ma felszabadul!”

Prágában csehszlovák szabadságharcosok és németek között utcai harcok folytak.

Lehet, hogy már ma este bejelentik az európai háború végét

LONDON, május 7. (Rádió) Öt esztendeje annak, hogy Winston Churchill miniszterelnök a brit kormány élére jutott. 1940 május 10-én iktatták be tisztségébe. Ekkor Hitler már megrohanta Hollandiát, Belgiumot és Luxemburgot. Churchill szerdán, május 10-én a nevezetes évfordulón nagy rádióbeszédet mond. Ezt megelőzően azonban, valószínűleg már ma este, bejelenti az európai háború győzelmes befejezését. Csütörtökön

este György angol király hálaadó beszédet mond a londoni rádióban.

Egyébként az európai háború befejezéséről szóló közleményt Moszkvában, Londonban és Washingtonban egyidőben jelentik be. Moszkvában Sztaulin szovjet elnök szól a Szovjetunió népeinek és a győzelmes Vörös Hadsereg katonáinak.

Döntiz a Vörös Hadsereg előtt is kapitulál

STOKHOLM, május 7. (Rádió) A Norvégiaiában lévő német hadsereg felbontás nélküli megadása ma bekövetkezik. Döntiz tengerrajta a német csapatok kérésével német tisztii döntiz az éjszaka után volt a svéd főváros felé. Stockholmból ma hajnalban újságíró karavánok érkeztek a norvég határra, hogy a szövetséges különítményekkel együtt a fagyver etétel-

ről szóló bejelentés pillanatában norvég területre lépjenek.

Ugyancsak Stockholmból érkezett jelentés arról számol be, hogy Döntiz tengerenagy reménytelen kísérletezése után mind a három nagyhatalomtól kéri a felbontás nélküli fegyverletét elfogadását, tehát nemcsak az angol-amerikai főparancsnokságtól, hanem a Vörös Hadsereg főparancsnokságtól is.

Győzött a KMSE Marosvásárhelyen

MAROSVÁSÁRHELY, május 7. (Telefontelefon) Tegnap délután Marosvásárhelyt 3000 főnyi néző előtt a KMSE csapata 4:2 (1:1) arányban legyőzte az MSE együttesét,

B nyhády (2) és Kovács I. (2) góljaival. A mérkőzés a KMSE, tekintettel a ma délután sorakerülő nehéz mérkőzésére, amelyet Marosvásárhely válogatásával vív, tartalékosan állt fel.

Holnap reggel öt órakor a kolozsvári csapat Bukarestbe utazik.

Karres-Viktoria 3:1 (3:1)

Ma délután a Dermata SC játszik a medgyesiekkel

KOLOZSVÁR, május 7. A Karres SC, a medgyesi börtön csapat tegnap jó második felidő játék után Pápai, Dăscălu és Joja góljaival 3:1

(0:1) arányban győzött a Victor ellen. A hazai csapat egyetlen gólját Chioreanu 11-esből érte el.

Ma délután fél 4 órakor a Dermata SC áll ki a győztes medgyesi csapat ellen a városi sporttelepen. Fél 3 órakor a szovjet tisztii iskola mérkőzik a játékosokkal.

SZEMTANU BESZÉL

**BUDAPEST DRÁMAI NAPJAI RÓL, HORTHY MIKLÓS ELFOGATÁSÁRÓL
S A MAGYAR VEZÉRKARIK SZÉGYENTELJES ÁRULÁSÁRÓL**

Abból az alkalmából, hogy külföldi rádiójelentések szerint Horthy Miklóst, Magyarország volt kormányzóját az amerikai csapatok élve megtalálták az egyik németországi helységben, időszereinek közlését. Egy fiatal újságíró számolt be ebben az írásban személyes élményei és beavatottaktól szerzett bizalmas értesülések alapján Budapest drámai napjairól, amelyek egyben a német fogságba hurcolt Horthy Miklós kormányzóságának a végét is jelentették.

1944 október 16 reggelén szokatlan fegyverroportól ébredtettem fel a ködben uszó Dunapart lakónegyed t. Sokan nem is sejtették, hogy a Petőfi-téri lövöldözések milyen nagy alkalom elmulasztását és milyen nagy tragédia bekövetkezését jelentik a magyar nép számára.

A dunaparti nagyszállók előtt kézigránátos és géppisztolyos SS-katonák s az Apponyi-téren rohamágyus magyar csendőrök hirtelen megjelenése mégis nagy izgalmat kellett azokban, akik már szívzavarkadva várták a napot, amikor a magyar államvezetés véget vet az oktalanság és bűnös vérpazarlásnak, s követve a többi kis nemzet példáját, beszünteti a további ellenállást a szövetséges nemzetekkel szemben és így a török ellensége, az országot kiadó és nyomasztó diktatórikus rabok ellen fordul.

Hogy október 15 nem úgy sikerült amint vártuk, annak egyedül a rövidlátó magyar politika volt az oka soha egy pillanatig sem tudta magát kiszabadítani a német náci hirveres gyűrűjéből.

A koronatanács

Három napig Horthy Miklós kormányzó fegyverletételi rádiószózata előtt koronatanácsot hívtak össze, amelyen a fegyverszüneti feltételek megbeszélése és elfogadása után elhatározták a háborúból való kikapást. Ugyanakkor parancs ment a dálnoki Miklós Béla vezéreztes parancsnoksága alatt álló I. hadsereghez: azonnal vonuljon Budapestre, tekintettel arra, hogy Budapesten igen nagy létszámú német haderő állomásozott. Ezen a koronatanácson Bakay Szilárd altábornagy budapesti hadtestparancsnok is utasítást kapott Budapest népének lelki előkészítésére és a munkásság felfegyverzésére. Azonban, mint többször a történelem folyamán, ezuttal is akadt áruló a koronatanács tagjai között. Ennek kézzelfogható bizonyítékul szolgál, hogy 13-án pénteken reggel a hajnali órákban, amikor Bakay altábornagy lakásáról a hadtestparancsnokságra indult, a német SS-banditák pokrócot dobtak rá, autójukkal magukkal hurcolták, majd egy pinchelyiségben agyonlőtték. Ez volt a tragédia kezdete, amely a következő napokon végleg megpecsételte a tervezett fegyverletételi sorsát.

Scorzeni ismét porondra lép

Mint kiderült, a náci gaztettek legfőbb irányítója minden alkalommal Scorzeni SS-bandita volt, akit Hitler Mussolinikiszabadítása után órnaggyá léptetett elő. A magyar árulók, a magyar vezérkar több tagja, akikben Horthy Miklós kormányzó — saját környezete által befolyásolva — annyira bizott, a koronatanács után azonnal Wessermayer náci követhez szaladtak és segítséget kértek.

Az árulók között a főszerepet vitéz Hindy Iván altábornagy, a B k y után kinevezett budapesti hadtestparancsnok és Hain Péter detektív-felügyelő, a kormányzó házi kísérője vitték. Ezekről a hivatalos emberekről csak annyit kell megjegyeznünk, hogy Hindy Iván Szalasi elmenekülése után a „nemzetvezető” felhatalma megbízottja lett, aki Budapest védelmét vezette míg Hain Péter előlépett miniszteri tanácsossá és a politikai

rendőrség vezetését bízták rá.

A két áruló harangverésére érkezett Budapestre külön repülőgépen október 14-én Scorzeni, aki ezalakkal ifju Horthy Miklós rendkívüli követ elrablását kapta feladatul.

Pokrócot dobtak a fejére?

A budapesti német követségen — a németek legfőbb kémközpontjában — tárgyalta meg 14-én este Scorzeni másnap tervét egy magyarországi svábbal, Fischer Gestapó-zászlóssal. Fischernek az a szerep jutott, hogy mint aki látásból ismeri ifju Horthyt, a kormányzó fiát, megmutatja Scorzeninak, aki „a többi majd elintézi”.

Ifju Horthy Miklós 15-én a korai reggeli órákban Lukács báró Petőfi-téri lakásához sietett, hogy megbeszéléseket folytasson Tilo követeivel. Autóját két testőr páncéloskocsis kísérel, amelyek a házzal szemben helyezkedtek el és nyitott géppuskatoronnyal őrködtek a tárgyalások zavartalan folyása felett. Nemsokára azonban az egyik páncéloskocsival szemben miniszteri jelzéssel ellátott személykocsi állott meg. A bennülők közül az egyik magyar nyelvű újságot olvasott, a másik pedig úgy tett mintha a gépkocsi motorját javította volna. Scorzeniek voltak. A testőrök éber szemmel figyelték a gyanús idegeneket. Mikor Scorzeni kiszállt a gépkocsiból, a testőrök tüzet nyitottak, mire a szomszédos utcákból mintegy századnyi elbújtatott SS rohamosztály szaladt a Lukács báró lakása elé és fölvettek a harcot a testőrökkel. Scorzeni ezalatt jobb rohamosztályos katonával föl-szaladt a lakásba s a lövöldözésre

Csenget a telefon

Délután három órákor ifjabb Horthy Miklós szobájában csengetett a telefon. H. M. ifju Horthynak egyik legbizalmasabb barátja kereste a kormányzó fiát, akivel fél háromkor kellett volna találkoznia. A telefonhívást jelentették a kormányzónak, aki maga vette fel a kagylót:

— Halló itt Horthy Miklós beszél. A fiam nincsen magánál? Ugy tudom, hogy ma délután kellett volna találkozniok. Borzasztó. Nem, s amit nem tudok róla. Kérem majd öt órákor ismét felhívni!

Öt órákor azonban már nem működött a telefon a várbán. Ebben az időpontban már SS-osztályok gyülekeztek a Lánchid budai hidjénél és a Krisztinán. Hat órákor repülőgépek szórták Szalasi röpcéduláit. Tömegesen érkeztek a német katonákkal zsuolt teherkocsik. Hét órákor már Hindy altábornagy hadteste Szalasi mellett állott. A rendőrség és csendőrség is a kormányzó ellen fordult. A Városmajorban a nyilascsöcselék német katonaruhába öltözött és felfegyverkezett.

Este tízkor már a Népszínház-utac

Amikor a vevő maga is árdragító

Ha ezerszer emelünk tiltakozó szót az üzérkedők ellen, az is kevés volna. A napokban a szememmel láttam, mikor egy asszony az ételolajárust félrehívta s halkán tíz pengővel drágábban vette meg az olaj literjét, mint amennyit az eladó előbb kért.

Ugyanakkor kimentem a piacra, hogy vegyek egy szekér fát. Kaptam is 450 pengőért. De utközben odajött egy asszony s rövid beszélgetés után 520 pengőt ígért a fáért. Persze a fás örömmel adta át neki a fát. Hiába

kifelé siető ifju Horthy Miklóstra vetette magát. Fejére pokrócot borított, majd a továbbra is ellenálló ifju Horthyt revolverével hasbalölte.

A többi már simán ment. Az utcáiban elesett hat testőr holttestet teherautóba dobták az SS-höhérok és saját sebesültjeiket a készületben álló sebesült kocsin helyezték el, mg ifju Horthy Miklóst a miniszteri gépkocsival a budaörsi repülőterre vitték, ahonnan nyomban Bécsbe repültek vele.

Ezalatt már az utcákat is megszállta a magyar rohamcsendőrség és az SS különleges osztagai. A járókelők csak néztek, néztek, senki nem tudta, hogy mi történt, mi fog következni. Egy órákor hangzott el Horthy kormányzó fegyverletételi szózata. A beavatottak többségének véleménye szerint ennek a beszédnek csak a Mk ós-hadsereg ideérkezése után lehet volna elhangzania, de a kormányzó, látva, hogy fia még nem jelentkezett a késő déli órákig sem, balsejtelmeiktől üzve és bizva a magyar vezérkarban, döntő lépésre határozta el magát.

A kormányzó rádiószózata felvilágyította a csüggedt magyar lelkeket és az utcákon, a kávéházakban másról nem beszéltek, mint hogy „holnap katonának jelentkezem” — „most már kiverjük a némeiket” — „vége a rab-szolgátságnak”. Örömmámorban szőtt Budapest. A dunaparti nagyszállók-ból még két órákor rohamosan költöztek ki a magasabb német parancsnokságok. Hosszu kivonuló gépkocsi-oszlopok lehetett látni. Sőt a bécsi uton nem egy német gépkocsinak a gummiabroncsát lötték át a szervezkedő partizánok.

és könyvéket ostromolták a nyilasok. Éjszaka harcokocsikkal foglalták el a várat. A királyi vár előtt magyar testőrök hullái hevertek. Teherkocsikra rakták őket és a Dunába dobták valamennyit, míg a német náci gyilkosoknak a Szalasi-banda magyar állama rendezett disztemetést. A várbán a kormányzó mellett végig kitartó Tost Gyula repülőezredes és Dr. Szentéleky rendőrkapitányt is elfogták s a német követségre vitték „vallatásra”. Tost ezredes azonban felelőtte magát. Semmit el nem árult.

Hétfőn reggel a Dövényi Nagy Lajos által irányított rádió a kormányzóról már csak mint „Horthy urról” emlékezett meg Hétfőn reggel a Dunapalota szálló előtt 120 magyar és zsidó partizánt löttek agyon a németek és dobták a Dunába. Horthy Miklós lemondott. Végül pedig következett az utolsó jelenet: a volt kormányzó SS-pribékek sorfala között megérkezett a Déli pályaudvarra, ahonnan Németországba szállították.

m. gy.

Filmszínészek a Szovjetunióban

A Szovjetunióban a filmszínészek az állam és a közönség kedvencei. Valahol messze, az Ural-hegység rengetegében olyan mesészerű világban élnek, mint az „Oz” álomvárosa. Ez a roppant film-metropolis, a hetedik művészetnek birodalma, még nagyon-nagyon fiatal: mindössze 15 éves. A technika minden vívmánya együttműködik itt, hogy a színészek munkakedvét fokozza, a nagy gyárak és üzemek termékenységét zavartalanul tegye. A szovjet filmgyártás bámulatos haladásának magyarázata az állam és a művészek lelkes együttműködésében, valamint ama tápláló rajongásban keresendő, mellyel a közönség a művészeket körülvésti. Ezért viselhetik magukon a szovjet filmek a jókedvben teremtett bélyegét.

A szovjetállam különös gondot fordít a művész-utánpótlásra is.

A gyermekekben már az iskolákban, az oktatófilmekkel való kísérletezés során felbred az érdeklődés a film világáig iránt. Ez a világ csábító és hívogató, mert a szovjetállamban köztudomású, hogy az állam jeles művészeknek anyagi függetlenséget, magas általános műveltséget, szabadságot és közmegebecsülést biztosít, miáltal ők foglalkozásukat valóban hivatásnak tarthatják és egész életüket a film fejlesztésének szentelhetik.

Az utánpótlás kiválasztása természetesen nagy körültekintéssel történik. A középiskolai tanárok hatáskörébe tartozik felfedezni és a filmszakma pszichotechnikai osztályára utalni őket. Itt különféle próbákon s vizsgákon esnek át, hogy azután a szerencsések egyenesen a művészi birodalmába: a filmvárosba kerüljenek. Életük ettől kezdve a tanulmányok és a szent tiltkokba való beavatás között oszlik meg. Szellemi nevelésükkel párhuzamosan testük fejlesztésére is nagy gondot fordítanak. Beszéd-, tánc-, zene-, ritmikus tornagyakorlatok közt tágas termekben és gyakorlótereken, uszodákban, tenisz- és korcsolyapályákon folyik ez a munka. Télen a napfényt kvarclámpákkal pótolják. Táplálkozásukat legnagyobb gondadal ügyelik s mindent elkövetnek, hogy egészségüket tökéletes egyensúlyban tartsák.

Ezek a filmnövendékek biztosítják a szovjet filmgyártás jövőjét, ők keznek arról, hogy hazájuk meg fogja állítani a helyét a háború után szédítő iramot vevő filmgyártás világversenyében.

Megalakul a KMSE úszószakosztálya

Felhívjuk a KMSE—KAC női és férfi úszóit és mindazokat, akik a KMSE úszószakosztályába be akarnak iratkozni, hogy május 8-án (kedden) délután 5 órákor jelenjenek meg a KMSE helyiségben megtartandó alakuló gyűlésen (Deák Ferenc-utca 11., I. emelet). A vezetőség.

Mindennemű kereskedelmi áruszállítást
Nagyvárad és Bukarest között vállal az „EXPRESS” szállítási vállalat.
Iroda: Horea-ut 34. Telep: Szent István-ut 33—35. Telefon: 474.

Parkettraktást, gyalulást és javítást vállalok
BARTOS
Deák Ferenc-utca 41 szám

PODIK GYÖRGY
ÉPÜLET- ÉS DISZMŰBÁDOGOS
vállal mindenféle épületmunkát, konyhaberendezési cikkeket javítását. Ugyanott egy segéd és egy tanuló felvétetik. Heltal u 18

Ciánoz és veszélytelen gázakkal írt DEÁK mérnök
Kolozsvár, Malinovszky-tér 1. sz. (volt Hitler-tér). Félémelet.
Szerkesztő: BALOGH EDGAR

VESEK ÉS ELADOK

ócska ruhát, fehérneműt, cipőt, szőnyeget bármilyen rossz állapotban.

R U S S U Dávid Ferenc-utca 3.